

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretiu lu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
 $\frac{1}{2}$ anu 1 fl.
70 cr.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe $\frac{1}{2}$
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
 $\frac{1}{2}$ a. 19 piast.

AMICULU SCÓLEI.

*Cu lun'a acésta incheinduse patra-
rulu primu alu anului curinte, se
deschide abonamentu nou la*

AMICULU SCÓLEI,

*si pe triluniulu urmatoriu aprile-juniu
cu 1 f. v. a.*

Esemplare complete se mai afla inca.

Observatiuni generale asupra limbei romane si disertarea asupra ei.

I.

Fórte de multe ori s'a suscitatu cestiunea despre natur'a limbei romane, atatu intre romani catu si 'ntre cei de alte ginti, mai cu séma intre germani, carii mai multu decatu altii se ocupa de cestiuni straine, procurandu-si astufelu renumele de universali par excellence. Ei bine, chiaru intre germani sunt inca multi de parere, ca limb'a romana, limb'a colonistiloru Románi, audusi de Traianu in Daci'a, limba care póte dintre tóte si-a pastratu mai curatu caracterulu latinu séu mai bine italicu: ca asta limba ar fi de origine slava si s'ar tienea de famili'a limbелoru slavóne. — De asta opiniune in sa numai aceia potu fi, carii nu prea sunt versati in filologi'a limbелoru latine, séu cum le d'icu unii a celoru neo-latine, oricaroru nu le poti atribuí nici o competintia in privinti'a acésta. — In orice casu si ori cu cine avemu a face, noi voimu se ne 'mplinimu datori'a de criticu impartialu, de si romanu, cercandu a ne espune parerea nóstra despre

limb'a romana si elementele din care este compusa. Aci nu póte fi vorba, decatu de elementele constitutive ale limbei nóstre, nu si de acele particele si espresiuni accidentale, care s'au alaturatu cu timpulu la edificiu lu primitivu si care pórtá marc'a locala provinciala. — Deci se cercetamu, care a fostu dupa parerea nóstra originea limbei romane, si care elemente a mai venitu cu timpulu si au contribuitu la edificarea astui monumentu vechiu de atate secole, formandu astufelu o parte integranta a individiu lu.

Catu pentru originea limbei romane, fara contestare rationala trebuie s'o numimu latina, au mai bine italica. (Prea multi comitu aici órecare eróre confundandu terminii latinu si italicu). Adica eu sum de parere, ca limb'a nóstra romana, catu pentru fundamentulu si originea ei nota bene, este mai vechia decatu limb'a lui Cicerone si Virgilu, ca limb'a literaturii romane nu este altu-ceva, decatu limb'a romanesca cultivata si introdusa in literatura si salóne, asiá, incatu consideramu limb'a nóstra cá prius si cea latina ca posterna. — Asiadara originea limbei romanesci este italica. Dar' care provincia a Italiei a fostu léganulu ei? asta este o cestiune, pentru a carei solutiune marturisescu, ca 'mi lipsescu necesarele notiuni. Atatu numai studiulu comparativu ne arata, ca póte totu acea parte a Italiei a capuítu si Daci'a si Spani'a cu cojonisti románi. D'icu, póte cá ceea ce atingu aci, adica admirabi'la similitudine ce esista intre limb'a nóstra si cea spaniola o va putea nescine esplicá si in altu modu. Adica va putea dice, —

ce este mai probabilu — ca acea similitudine are de causa afinitatea populatiunei, ce aflara Romanii in ambe tieri la venirea lor, afinitatea intre Daci si Celtiberi séu Iberi, dupa care Spani'a se chiama Iberi'a. — Ori cum va fi, atata putemu constata, ca esista o mare asemenare intre limb'a romana si cea spani'ola atatu pentru natur'a lor, catu si pentru expresiuni singulare cum: Tonto, machucar (pronuntia maciucaru), Mesa, Calabria etc.

Intorcandu-me ér' la cestiunea nóstra proprie, cunóscemu, ca elementulu slavonu inca s'a introdusu in limb'a romana dela inceputu si a conferitu si elu (din desgratie!) materialu la cladirea edificiului, desi in mica cantitate. Aste dóue elemente le putemu lesne distinge, aplicandu o critica severa si impartiala. — Dar' ce se facemu cu alte expresiuni din limb'a nóstra, care nu incupe nici in o categoria nici in alt'a, care nu sunt nici latine nici slavóne? — Respunsulu la asta intrebare este din cele mai grele, si rareori se va semtí satisfacutu intrebatorulu. Cei mai multi voru díce, ca acele expresiuni in limb'a nóstra, care nu sunt nici latine nici slavóne, in necesitate suntu dacice séu celtice. — Ei bine, dar' care sunt motivele? Cum poti documentá astu respunsu, deórece n'avemu monumente indestulatóre din acea limba mórtá? — Eu, care m'amu ocupatu mai multu séu mai pucínu de tóte limbile neolatine, fórté pucínu de limbile slave, si delocu cu cea dacica séu celtica, — trebue se marturisescu, ca nu sum in stare d'a satisface pe consultatorulu séu esaminatorulu. — O critica sincera nu incupe siarlatanismu! Atatu pentru originea limbei. Póte nu este nepotrivitu a dechiará la asta ocaziune, cu care din limbele neo-latine (voiu se vorbescu de cele cu literature) limb'a romanésca are mai multa similitudine in esinti'a ei. Parerea mea este, ca cu cea spani'ola mai cu séma si in secundo gradu cu cea portugesa.

A dóu'a parte a astei disertari va formá órecare observatiuni generale despre natur'a limbei romane in sine. — Toti criticii cu bunu simtiu convinu, ca limb'a romana este un'a din cele mai armoni'ose ce esista. Da, armoni'a in asta limba prea pucínu cunoscuta si pretiuita chiaru si de Romani, este atatu de imperi'osa, incatu de multe ori in casu de conflictu desconsidera si invinge orice altu respectu, dupa cum vedemu in cuvinte cá: inchiagare, chiaru, cum-pare etc. *ex nonnullis exemplis dice omine!* — Mai incolo, limb'a romanésca se distinge prin ónomatope fórté numer'ose, prin care intrece mai tóte limbele. Asemene trebue se recunóscemu o mare facilitate de a se esprimá si o dulcétia rara.

Daca mai este ceva de doritu, ar fi inainte de tóte aceea ce cu termini tehnici se dice: *oratio obliqua*, care ne lipsesce fiindu atatu de caracteristicu in limb'a latina. Catu pentru grádulu de cultura alu astei limbe, nu' lu putemu numí celu mai inaltu; multu mai este de facutu, inca póte nu s'a nascutu barbatulu, care se petrunza adunculu misteru alu tesaurului nostru limbisticu. Cu tóte aste pana la unu gradu órecare limb'a nóstra lesne ajunge la perfectiune, n'avendu decatu s'adopteze expresiuni din limbele sorori, dar' cu conditiunea de a sí le asimilá. La asta ocaziune nu trebue se trecemu cu vederea, ca din tóte limbile neolatine cea francesa este mai pucínu in stare d'a contribuí la amplifiarea mai cu séma a formeloru gramaticale (etimologice). Catu pentru stilu, cunoscinti'a limbei franceze ar fi de mare folosu oricarui Romanu.

In fine, ceea ce ori ce scolaru va fi observatu, limb'a nóstra difera de oricare dintre surore in privinti'a raportului articolului in numele seu. Adesea limb'a nóstra, care cá si celelalte limbe neo-latine si-a formatu articolulu din pronumele demustrativu latinu: *ille illa, illud*, in opusetiune cu celelalte surori nu

antepune articolulu ci ilu postpune. N'avemu lipsa de esemple.

Multe s'ar mai putea dice despre limb'a noastră, un'a din cele mai interesante ce esista. Cifius tempus deerit quam materies.

II.

Idei rapede asupr'a literaturii romane.

In sensulu absolutu trebuie se convenimu, ca literatur'a noastră romanésca numai departe se pôte compará cu aceea a altoru limbe atatu mórte catu si moderne. — Relativu in sa la timpulu, decandu au inceputu a se ivi pe scena Romani inteliginti, si la spatiulu, in care au lucratu, credu ca nici un'a din surorile noastre barem nu se va formalisá, se indresnimu a trage o paralela intre literaturile respective. Ba inca in o privintia nu sciu daca nu le intrecemu nu numai pe ele, dar' si pe celelalte, adica in catu privesce la literatur'a poetica populara.

Din dóua puncturi de vedere trebuie se consideramu tes'a noastră, adica din celu prosaicu si din celu poeticu. Incependu cu poesi'a (cea d'anteiu forma de exprimare a ideiloru la unu poporu necultivat, candu se inaltia preste orizontulu de tóte dílele), aflamu in limb'a romana unu numeru imensu de cantece populare, prin care poporulu romanu, dotatu cu atata liberalitate de natura, cérca a-si esprimá cererile si aspiratiunile sale in form'a poetica, forma potrivita obiectului dorului seu! Catu de puénu cunoscú strainii aceste acente sincere, prin care romanulu documentéza nobletia sentimenteloru sale! Alta parte a poesiei populare (insa fara versuri) forméza nenumeratele po-vesti populare, repetite de mii si mii de ori in diferite nuantie.

Abstragendu dela poesi'a populara, literatur'a noastră a produsu mai alesu poesii lirice, dintre care multe se distíngu prin multa suavitate si o limba melodiósa. Mai puénu

la numeru sunt productele epice, si mai rare cele dramatice (nu este vorb'a aci decatu de producte originale), intre altele Mihulu, bucata moldava etc. Incolo intimpinamu in literatur'a noastră multe traductiuni de opuri straine, germane etc., prea multe romantieri francesci, de care ne-amu fi pututu lipsi. Un'a din cele mai vechi traductiuni folositoare este ceea a fabuleloru Esopiene, publicate de Cichindealu. Destulu de cunoscuti sunt autorii moderni si originali poetici intre barbatii romani, pentru a ne abstienea de ai mentioná.

Ceea-ce trebuie se atíngu mai anteiu, sunt cartile poetice din sant'a scriptura, un'a din cele mai vechi si pretiose traductiuni in limb'a romanésca.

Intre opurile prosaice mai vechi se numera cronic'a Moldavei séu asia numitele Litopisitii. Avemu mai incolo operile unui Maioru, Sincai etc.

Secululu nostru, cá mai in tóte privintiele, asiá si in literatur'a, a luat unu drumu mai practic, ocupanduse cu producerea de carti scientifice, de eare inca avemu mare necesitate. Nu putemu trece cu vederea la asta ocaziune, ca inainte de tóte avemu lipsa de o istoria complecta si critica a literaturii romane, care intreprindere dupa opiniunea noastră, n'ar fi de locu ingrata, aflandu materialu indetulatoru pentru construirea astui opu scientificu.

Bucuresci, in díca de 17. Ianuarie 1861.

I. Circa.
(„Nationalulu“.)

Protocolulu

conferintiei tienute in Sibíiu in $\frac{9}{21}$, martiu 1861 in casele seminariale in privintia Reuniunii pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, si anu-mitu in privintia componerii statuteloru aceleia, spre a se substerne spre aprobarea pr'nalta, conchiamata in 20. februaru s. v. prin jurnalele nationale din patria, de catra Eselentia Sa D. Episcopu baronulu Andreiu de Siaguna.

La acésta conferintia au fostu de fatia sub presiedintia Eselentiei Sale Présantitului episcopu Andreiu baronu de Siaguna:

DD. Joan Branu P. de Lemeni, cons. de apelatiune, Joan Aldulianu, cons. de apel., Dr. Bendella, cons. de apel., Jacobu Bologa, cons. de apel., Petru Manu, cons. de finantie, Dr. Pavel Vasiciu, cons. de scóle, Pavelu Dunca, cons. de apel., Ilie Macellariu, cons. de trib. tiarii, Georgiu Baritiu, directoru de fabrica, Joan Puscariu, pretore, Joan Panovicu, protopopu, Petru Bodilla, protopopu, Joan Hania, protopopu, Nicolae Popeea, protosingelu, Petru Popescu, protopopu, Antoniu Vestemianu, parocu, Joan Ratiu, parocu, Axente Severu, proprietariu, Nicolae Gaetanu, asesoru urbariale, Dr. Ratiu, avocat, Dr. Stoia, Nicola, not. publicu, Joan Codru, adjunctu de pretura. Const. Stejaru, capitanu c. r., Ciurcu, negu-tietoriu, Dr. Nemesiu, Vasilie Axente, actuariu, Romanu, notariu, V. Romanu, redactoru, Petru Rosca, adiunctu, Ieremie Margineanu, capitanu c. r., Onitiu, avocat, Alesandru Bacu, oficialu milit. c. r.

Conferinti'a sa inceputu la 10 óre 'nainte de a-médiu.

Siedintia I. din $\frac{9}{21}$ martiu 1861.

1. Eselenti'a Sa D. Episcopu Siaguna deschisa conferinti'a prin o cuventare potrivita, in partesi adunarei despre tóte lucrurile ce au decursu in privinti'a infintiendei reuniuni dela prim'a petitiune din 10 maiu 1860, puna in timpul de fatie, si mai pre urma predá tóte actele atingátore adunantiei spre urmare mai departe. Cuventarea prementonata dimpreuna cu aclusele ei se adaoge aici in alaturare.

2. Dupa acésta se alésere de secretari ai conferintiei DD. Georgiu Baritiu, directoru de fabrica si Nicolae Popea.

3. Mai incolo s'au cetitu petitiunea din 10. maiu 1860, subscrisa de arhieriei si de 180 romani inteligenti din diverse parti ale Transilvaniei, pentru incuviintiarea reuniunii; apoi resolutiunea principelui guvernatoriu Lichtenstein ddtó. 12. julu 1860, prin carea ni se da indreptare spre a substerne mai antaiu celu pucínu in schitiare statutele reuniunii, precumu si resolutiunea cea mai próspeta din 31. januariu a. c. éراسi din partea in. guvernó, prin carea reuniunea se aprobéza insesi dan-dunise voie totodata a sevirsí prelucrarile de lipsa, spre care sfersitu sau si conchiamatu apoi conferinti'a de fatie.

4. S'au otaritu cá lucrurile aceste se decurga in siedintia plenara.

5. In urm'a acestora sau luatu la desbatere cele 3 proiecte de statute unulu cate unulu, si 1. alu Eselintiei Sale D. Eppu Siaguna, compusú din celelalte

trei si substernutu guvernului in urm'a resolutiunei celei dinteiu D. Georgiu Baritiu au deprecatu cetirea proiectulu, Domniei Sale; sau cetitu alu D. canonicu Timoteiu Cipariu si alu D. pretore Joane Puscariu, apoi se desbatura aceste proiecte, si in fine se decise, ca se se aléga o comisiune, care se esaminéze si mai cu patrunderu proiectele pomenite, si in siedinti'a urmatóre se'si dea parerea despre acela, pre carele l'aru aflá mai bunu si mai potrivitú cerintieloru asociatiunei din pre-una cu modificatiunile, ce aru vení a se face la acelasu; si asia pñctul 4-a se modificá prin decisiunea acésta in chipulu aratatu.

6. De membrii comisiunei cestionate se alésera DD. Joanu Branu de Lemeni, Joanu Alduleanu, Georgiu Baritiu, Joanu Puscariu, Jacob Bologa, Dr. Ratiu, Dr. Stoia, Dr. Nemesiu, Dr. Bendella, Ioan Codru, Nicolae Gaetanu, Ilie Macelariu, Axente Severu, Joanu Hania, Antoniu Vestemianu, avocatulu Onitiu.

Cu aceste sau inchisu siedinti'a la 2 óre dupa ameadí.

Siedinti'a II-a din $\frac{10}{22}$ Martie 1861.

1. Conferinti'a s'a reinceputu la 10 óre innainte de amiedi, cu autenticarea protocolulu siedintiei de ieri.

2. Dupa aceasta Comisiunea aleasa in siedinti'a de ieri pentru esaminarea celor patru proiecte de statute, reporta prin alesii sei DD. Const. Alduleanu si Pretorele Ioanu Puscariu, ca au esaminatu acumu pomenitele proiecte de statute, dara ne avendu timpu suficiente nu putura elaborá decatu numai doue sectiuni de statute pana la §-alu 11. remanendu inca trei sectiuni indere-tru; si asia se puse intrebarea: ca continuasiva comisiunea elaboratulu seu mai departe seu se se faca acesta in siedintia plenara; si sau decisu, a se continuá elaborarea mai departe a statuteloru in siedintia plenara.

3. Deci la dorinti'a comuna sau cetitu mai antaiu operatulu celu nou de statute prin D. Pretoru Puscariu pana la sectiunea 3-a §-ulu 11. desbatenduse dupa aceea pe rendu unulu cate unulu din paragrafi.

4. Mai antaiu sau luatu la desbatere numirea Asotiatiunei, si dupa o discussiune mai seriósa sau primitu numirea de: „Asociatiune transilvana, pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.“ —

5. Dupa aceea sau purcesu cu desbaterea mai departe din §-u in §-u, si cu pucine modificatiuni si adaose s'au primitu de bunu intregu operatulu pana la §-ulu 11-lea esclusivu.

6. Mai incolo sau defiptu principiile generale

pentru sectiunile 3-a, 4-a si 5-a de statute, si apoi s'au incredintiatu si elaborarea acelor dupa principiile generale defipte comisiei si respective DD. Cons. Aldulianu si pret. Puscariu.

7. In fine D. Dr Ratiu impreuna cu Parintele Antoniu Vestemianu, fiindu impededati in siedinti'a I. prin desbaterile ce urma, — descoperira conferintei: ca Dniile Sale sunt insarcinati de Eselenti'a Sa D. Metropolitu Alesandru Sterca Siulutiu, a comunicá bucuri'a Esel. Sale pentru Asotiatiune, ca Innaltu-Acelasi din caus'a bólei fú impededatu de a luá parte in persóna, si ca promite din partesi totu ajutoriulu putinciosu pentru Asotiatiune.

(Vá urmá.)

Nasaudu, 26. martiu n.

Préstimate Domnule! Dupa cum s'au scrisu in „Amiculu Scólei“ a. t. la pag. 359, Ilustritatea Sa. D. Episcopu alu Gerlei **Joane Alexi**, au onoratu cu inalt'a Sa presintia insocitu si de Rmulu D. inspectoru diecesanu alu scóleloru prepositulu Macedon Popu, — esamenile din scól'a principala normala si preparandiala din Nasaudu in 28., 30. si 31. julu a t., pentruca scopulu celu de frunte, pentru care Ilustritatea Sa au intreprinsu calatori'a din a. t. prin tienutulu fostulu regimentu romanu II-le de margine, au fostu visitarea acestoru scoli mai de capetenie in Diecesa — cá se se convinga despre starea loru, progresulu tinerimei scolare si desteritatea invetiatoriloru. Despre acestea numai in persóna se putea mai bine convinge, precum s'au si convinsu. Cumca au fostu multiumitu si cu prestatiunile invetiatoriloru si cu progresulu scolariloru, am intielesu insusi din rostulu Ilustritei Sale D. Episcopu la impartirea premiiloru precum si la finirea esameneloru din fiecare clasa, multiemindu si invetiatoriloru pentru silinti'a pusa, si pe prunci premiindu. Ca afara de premiile procurate din fondulu proventeloru dupa usulu vechiu, si Ilustritatea Sa din alu seu au binevoitu a impartí mai multe premii pe la scolari din tóte clasele. Pentruca fiindu pruncii numerosi in asta scóla, se afla si multi buni demni de premii. — Asemenea adusese cu sine si bravulu romanu D. Locotente primariu Georgiu Popu mai multe carti de premie, asia si D. cancelistu Basiliu Bosiota ne tramisese 4 esemplare din „Istori'a Ost si West romaniloru“ pe sém'a scolariloru normali, — si alte 3 esemplare pentru scolarii din scól'a triviale din Zagra.

Dara munificentí'a archierésca nu s'au marginitu

numai la tinerii din scólele din Nasaudu, ci binevoindu a face o excursiune pe valea Someiului in susu, si de acolo pe la Borgou si Bistritia intorcenduse catra resiedentia, in tóte satele pe unde au trecutu visitandu bisericile si scólele au premiatu pe prunci din scólele poporale cu bani. Spre acestu scopu si in celu mai micu satu au daruitu nu mai pucínu de 5 fl. v. a., asiadara se póte lesne calculá la ce suma insemnata au ajunsu numai premiile scolare. Se tacemu ca Ilustritatea Sa facundu asemenea caletoria si prin Marmati'a si premiindu si pe acolo pe prunci, éra au debutu se faca mari sacrificii din alu seu.

Astufeliu de fapte arata, ca nunumai este adeveratu parinte, dara si mecenatu si patriotu, care dorésce din inima luminarea clerului si fericirea poporului seu, pentru care ori ce sacrificiu a gata a face. Se nu uitamu nici aceea, ca la infiintierea institutulu de preparandia au conlucratu cu tóta energi'a, asemenea au esoperatu pentru intretienerea Clericiloru unu dominiu, facundu mai de multé ori caletoria la Vien'a, care inca este unu meritu alu Ilustritei Sale.

Daca dela infiintierea acestei Eppii, mai alesu in 4—5 ani s'au pututu face prin staruinti'a Il. Sale D. Eppu, asia mari lucruri, au nu merita in cea mai mare mesura recunoscinti'a clerului si a poporului, precum si consideratiunea intregéi natiuni romane? Au nu se póte numerá eu totu dreptulu intre cei mai zelosi archierei romani? Nici e indoiéla ca si pe viitoriu va fi adeveratu parinte si patronu credinciosu natiunei sale, celu pucínu faptele pan'acuma puse si simtiemintele aratate ne dau cea mai buna garantia.

Aceste fapte insa suntu cunoscuté si altoru mai multi, dara un'a trasura caracteristica de grija si jubirea parintiésca, de care e Il. Sa insufletitu, nu o voiu tacea a nu o face publiculu cunoscuta. Cumca clerulu seu din Transilvani'a se lupta cu multe lipse, i este cunoscutu, si sciundu cumca unulu dintre preotii nostri, ingreunatu fiindu cu familia, are mari spese cu crescerea fiiloru sei pe la scóle straine, si ca venitului lui cu spesele nu stau nici de catu in proportiune regulata, Ilustritatea Sa s'au induratu din motive parintiesci proprie, prin unu altu preotu ai trimite o suma de 100 f. v. a. cá ajutoriu spre crescerea fiiloru sei. O suta de fiorini in dilele de astadi, este o suma insemnata, care o da unu Archiereu, ce are de datu pentru alte sute de scopuri mari sume, tragendusi dela gura asia dicendu. Acésta daruire are cu atata mai mare pretiu, cu catu s'au datu acelu preotu fara se fi molestatu pe Ilustritatea

Sa cu o astfelu de c erere, pentruca din firea sa acelu preotu de se si lupta cu lipse, totusiu nu e pretensivu. Pentru aceea ori ce facere de bine facuta din propriulu indemnu, ne rugata, are indoitu meritu, precum si preotulu participatu o socotesce c  indoita binefacere, si pentru acea aduce a sa umilita multiemire prea bunului seu Archiereu! —

Amu on re etc.

G. Moisilu,
vicariu.

Materiale de instructiune.

Istori'a romana nationala.

(Urmare.)

§. 6. Flaviu Marcianu, 450—457., si Valentinianu III.

Pulcheri'a se marita dupa eroulu si barbatulu cu merite Fl. Marcianu, si 'lu face sociu in imperati'a orientului.

Atil'a tramite soli la Valentinianu III., si petiesce pe Onori'a, sor'a lui; dar' necapetandu-o se castiga cu osti din t te pop rele barbare si pl ca in contra lui. A strabatutu pana peste Rinu si a ajunsu in campii catalaunici. Aci in Gali'a, Teodoricu regele visigotiloru, avea remnu, si c  se se apere, se impreuna cu Etiu, beliducele romanu si asi  batu pe Atil'a, incatu acest'a perdiendu multu fuge intr'o n pte. Atil'a inca nu a desperatu, caci renturnandu in Pannoni'a aduna  ste noua si intrandu in Itali'a prad za pana la Rom'a, si numai barbatia papei Leone 'lu supune la rent rcere. —

Murindu Pulcheri'a, (453) Marcianu remane singuru imperatu, si primesce solii lui Atil'a, carele pretindea ca se implin sca conditiunile de pace cu Teodosiu. Marcianu nu vr , — si Atil'a pl ca in contr'a lui; insa inserandu-se m re in n ptea nuntei, de curgerea sangelui pe nasu, si asi  scapa imperati'a de unu inimicu gigante.

Valentinianu III. indemnatu de  meni rei asupra lui Etiu, 'lu ucide cu man'a sa; dar' amiculu lui Etiu, Petroniu Masimu, fiindu si muierea lui pangarita de imperatulu, 'lu ucide cu man'a sa in 455. — Marcianu preparandu-se asupra vandaliloru,

m re peste doi ani. — Sub acesta s'a tienutu soborulu 4-le ecumenicu in C a l c e d o n i ' a (451). —

§. 7. Petroniu Masimu, 455. M. Avitu 456.

Masimu rapindu tronulu silesce pe Eudosi'a veduv'a imperatului se-lu icee de barbatu; dar' ac st'a c  se-si resbune chiama pe Gensericu regele vandaliloru din Afric'a in ajutoriu. Gensericu vine, si jefuesce Rom'a, apoi duce cu sine si pe Eudosi'a si fetele ei. Romanii atunci ucisera cu petrii pe Masimu, si 'lu aruncara in Tibere. —

In loculu lui alesera pe Avitu, ducele din Gali'a; dara pentru escesele lui se face o revolutiune, si invinsu de Racimeru perde tronulu in vi tia.

Dupa m rtea lui Atil'a a remasu trei fetiori a-i lui (Ellac, Dengericu, si Irnac); dar' pop rele supuse se resc la, si invingendui 'i, rampingu la marea n gra. —

§. 8. Leone I. 457—474. J. Maioranu 456—461.

In resaritu se alege de imperatu Leone I., si acest'a delocu capeta soli dela fetiorii lui Atil'a, c  se faca pace. Imperatulu, vedindu-i strimtoriti, nu s'a inoitu la pace, si ac st'a ind mna pe Dengericu c  se inc pa resboiulu. — Elu vr  se cuprinda Dunarea, insa incungiuratu de romani se invinse, — si mai tardiu batutu si de goti, remase inspaimentatu. —

Aspare, carele ajut  pe Leone la imperatia, maniandu-se pe imperatulu, invita pe Vasiliscu din Afric'a in contra lui; insa Leone c  se-lu impace, face pe Patriciu fetiorulu lui de cesare, si-i da f t'a — Aspare incepe de nou uneltiri, si atunci imperatulu, 'lu ucide dimpreuna cu fetioru-i. (471).

Anagastu, magistrulu ostiloru bate pe Dengericu in Traci'a si taiandu-i capulu, 'lu tramite la Constantinopoiu, unde se pune in circu.

Maioranu luandu titlu de imperatoriu in apusu, bate pe visigoti in Gali'a, si candu se int rse in contra Vandaliloru, f  ucisu de Racimeru, unu duce strainu in  stea romana, pentru ca se sili  c  se i infranga inffuinti'a (461). Dupa 4 luni se alege L. Severu II. insa Racimeru, si pe acest'a 'lu invenina (466). — Peste 16 luni Leone pune

pe Antemiu de imperatu, apoi se inarma impreuna spre recuperarea Africeii; insa fiindu fara norocu 'si perde flota, apoi, sculanduse Racimeru asupra lui, 'lu omora in Rom'a (472).

Leone I. inca inainte de morțe pune pe Leone II., in resaritu, era pe Juliu Nepote in apusu de imperati, murindu in 13. febr. (474).

§. 9. Leone II. 474. Juliu Nepote 474—476.

Leone II. face pe Zenone, tatalu seu de sociu in domnire, si murindu in acelasu anu, remane tatalu seu imperatu in resaritu.

Imperati'a romana dela apusu, mai resufla cevasi prin imparechiaru, apoi cade pentru toti, seu dora multi seculi. Juliu Nepote afla aci unu usuratoriu pe senatorulu Gliceriu, si in scurtu timpu 'lu depune. — Oreste, beliducele imperatulu se face perfidu, pe fuga pe imperatulu la Salon'a si in loculu lui redica pe fiulu seu Romulu (475), dandu-i nume si Augustulu. — Partisanii lui J. Nepote prin planulu loru supunu imperati'a romana, caci chiamandu intru ajutoriu pe Odoacru, regele eruliloru in Itali'a, acest'a bate Ticinulu, omora pe Oreste in Placentia si pre Romulu, lipisindu-lu de imperatia, 'lu esileza in Campani'a, apoi destronandu chiaru si pe J. Nepote, se prochiama Odoacru pre sine de regele Italiei in 476. —

Asia cadiu Rom'a si imperiulu dela apusu, dupa ce domni — dela fundarea sa — 1229! Asia au se cada tote imperatiile, cari se ajuta cu domnitori straini! Nici unu poporu pote se esiste, deca se desbina inlaintru, atunci candu vine inamiculu asupra patriei lui. — Nu ar fi cadiutu Rom'a cea maratia, deca fiii ei ar fi fostu infratiti prin amorea patriei, si pana in minutulu din urma ar fi tienutu toti la olalta, caci unirea loru, inca ar fi fostu mai tare ca invasiunea barbariloru. — A cadiutu Rom'a, si cu sorcea ei, si sorcea nostra!

(Va urma.)

Varietati.

Lacremiore

pe mormentulu lui JULIU BODILLA, juristu.

I.

Precumu eliotropiulu in murgiulu de sera

Se 'nchina cu lacrimi cautandu la santitu, —

Asia candu ajunsemu abia'n primavera
Me 'nchinu la mormentulu de nopte 'nvelitu.

Ca florea plapanda ce-abia 'mbobocise,
Si grele furtune o si nemicescu, —
Asia candu vieti'a de abia-mi imflorise
Sagetele mortii amaru mi-o rapescu.

Despartu-m'acuma de dulcea lumina,
Ce sorcele-o versa pe-a' lunei otaru,
Si trecu la edemulu, ce tote le-alina,
Ce-alunga-ori-ce rele, si ori-ce amaru.

Cu adunca durere me rupe eu din lume,
Din sinulu celu dulce incare-am crescutu,
In care o! domne, aveam si io-unu nume,
Speram venitoriulu, si-aveam unu trecut,

Ci-amaru me petrunse ah! morcea maratia,
Si sorcele vietii in noori la 'nvelitu;
Recitumi-a pieptulu cu man'a-i de ghiacia,
Si-acumu me repesce din celi ce-am iubitu.

Ah! sbora vieti'a, cumu fulgerulu sbora,
Cumu visulu dispare in dulcele diori; —
Nu suntemu noi alta ci-o' umbra usiora,
O' frageda roua pe campulu cu flori!

Amara e morcea candu vieti'a 'nflorisece,
Candu lumea-ti sioptesce: „tu esti fericitu“; —
O! multu mai amara candu mam'a doresce,
Candu tier'a spereza unu razemu iubitu.

Ci-atare e sorcea si-anostra faptura,
Si cauta se mergemu de unde-am plecatu,
Se 'ntorcemu la tatalu, la mam'a natura
Maretiele daruri cu cari ne-au dotatu.

II.

Precumu se pleca-unu crinu
Batutu amaru de ventu, —
Asia Tu in suspiniu
Te pleci catra mormentu.

Si lasi in deliu parinti;
Unu frate, si sorori;
Ce lacreme fierbinti
Reversa plaugatori:
Tu lasi o! fratiorn,
Tu lasi pe ai tei frati
Cu peptulu plinu de doru,
Cu ochii roorati:

Departa-i cursulu teu
O! frate preiubitu,
Colb la empireu:
Locasiulu fericitu.

Dar' pasa liniscitu
O! suflete seninu,
Ca-ci loculu parasitu
E numai unu suspinu.

Ér' noi o! fratiuru,
Eternu te-omu amentí
In pieptulu nostu cu doru —
Pan' ér' ne-omu intelní.

Ar. P. Densusianu.

* »Gazeta« ne aduce urmatorulu telegramu tristu:
III. Sa D Episcopu gr. c. alu Fogarasului **Joane Lemeny de Eadem** repausà in Domnulu adi in 29. martiu la 5¹/₂ de diminétia. Eterna fia a lui pomemire!

* In Greci'a aprópe de Corintu s'a desgrupatu nu de multu unu vasu de bronzu cu 9170 monete memoriale, care s'ar fi batutu cu 280 de ani inainte de Cristosu.

* La nici o natiune pe fati'a pamentului productiunea literaria nu este asiá de mare cá la Germani. In tóta Germani'a a esítu in anulu trecutu (1860) 7720 opuri literarie diferite. Luandu afara diurnalele, numai pentru tiparirea cartiloru s'a intrebuintiatu in acelu anu 190 milióne cóle de hartie. — Dintre diurnale „Gartenlaube“ are 85,000, „Illustrirtes Familien-Journal“ 75,000 si „Bazar“-ulu 60,000 de abonati.

* Satele transilvane Olafalaulu mare si -micu si Lioвете pórtá cu totulu 13 diurnale.

* Numerulu corabieloru negustoresci austriace s'a sporitu in anulu trecutu cu 99 si acum face 9802, cu cuprinsu de vr'o 342,145 tóne.

* In Angli'a sunt de presentu 1102 diurnale. In anulu 1821 erau numai 267, in 1851 insa esiau 563. Afara de aceste mai esu astadi si 481 de alte scrieri periodice. Socotindu insa numai pe cele dintaiu, aflamu cá in Angli'a esu astadi cu 720 diurnale mai multu decatu in Austri'a.

* Colectiunea de anticitati din evulu mediu a ducelui Soltikow in Paris a cumperat'o de curendu b. Selliére cu 1,700,000 franci, afara de arme, pe care le cumperà insusi imperatulu.

Margaritare. Nemica nu este mai infricosiatu, decatu o nesciintia activa.

— Amenarea este furulu timpului.

Goete.

Yung.

Deslegarea problemelor aritmetice din Nr. 9.

- 1) 1792 (partea cea mai mare), 1536 (partea cea mai mica), 256 (diferinti'a). 1792 : 256 = 7.
 - 2) Bucat'a cea mai mare a fostu de 36 coti, cotulu s'a calculatu a se vinde cu 1 f. 48 cr., prin urmare bucat'a intréga cu 53 f. 28 cr. — Cantitatea cea mai mica a fostu de 32 coti, cotulu s'a calculatu cu 1 f. 80 cr., asiadara bucat'a intréga cu 57 f. 60 cr.
53 f. 28 cr.
57 „ 60 „
110 f. 88 cr.

Bine a resolvatu ambe problemele aceste DD. A. Balomireanu, candidatu de invet., Dimitrie Chirca, docinte in Seliste si Pavelu Chinezu, docinte in Govasdi'a.

Éra numai a 2. problema a resolvat-o bine DD. Georgiu Lorentiu, invetiatoriu in Deva si Dimitrie Pafila invetiatoriu in Totvaradi'a.

Nr. 21/senatulu.

(2—3)

Escriere de concursu

pentru ocuparea postului de invetiatoriu la scól'a romana unita din Abrudu, cu care e impreunatu unu salariu anualu de 200 f. v. a., cuartiru liberu, patru orgie cubice de lemne de focu, si una gradina de legume. —

Competitorii, cari debuescu a fi si cantori, si debue pelenga perfecta cunosciintia a limbei romane se mai scie si baremu un'a dein cele dóua limbi ale patriei — au de asi ascerne petitiunile suale provideute cu documentele necesari la subscrisulu senatu bisericescu in restimpu de un'a luna de díle dela publicarea acestui concursu, cu acelu adausu, cumca acei competietori, cari voru fi pedagogi absoluti, voru avea preferintia — si aretendu in decursulu semestrului d'antéiu scolasticu unu efectú bunu si laudaveru in invetiamentu, salariulu anualu i-se va urcá dupa giurstari pana la 300 f. v. a.

Dela senatulu bisericeii rom.-unite

Abrudu, in 17. marte n. 1861.

Basilie de Bosiota-Motiu Dinbulu,
primariu curatoru.

Respunsuri.

A. D. — Aradu. Iertatiune pentru intardierea ce s'a casunatu prin o mica gresíela.

M. — Pest'a. In Nrulu viitoriu.

V. P. — Clusiu. Ti s'a tramisu acuma de nou si brosiurele III. si IV. din anulu trecutu alu „Amicului scólei.“